

UVODNA BESEDA

Med vedami, ki preučujejo posamezne umetnostne veje, je bila, in je v nekem smislu še danes, muzikologija v slovenski znanosti najbolj v zaostanku. Vzroki za to so različni. Predvsem jih je treba iskati v pomanjkanju ustreznih znanstvenih delavcev, to pa spet v pomanjkanju možnosti za muzikološko izobraževanje. To in ono je za situacijo, ki se kaže na Slovenskem vse do polpreteklosti, nekako razumljivo. Glasba ni imela takega mesta v splošnem izobraževanju kot na primer literatura, razen tega je bil poudarek na njeni produkciji in reprodukciji. Kolikor so o njej razpravljali, se je to omejilo na glasbeno kritiko in kvečjemu še na esejistiko. Torej na publicistiko, v kateri so bili prispevki znanstvenega značaja, pomena in vrednosti, redki, osamljeni. Tudi glasbeni revialni tisk jim ni nudil potrebne opore; kolikor ga je bilo, je upošteval le publicistiko v širšem smislu, tehnično in idejno pa ni spodbujal k znanstvenemu delu, ki bi se usmerilo v sistematično raziskovanje posameznih glasbenih disciplin.

To stanje je bilo negativno za slovensko glasbo in za slovensko kulturo nasploh. Bilo je v očitnem nasprotju s tem, kar se je dogajalo na področju glasbene znanosti v raznih tujih deželah, kjer se je ta veja znanstvenega raziskovanja in preučevanja marsikje dvignila na visoko raven in dala sijajne rezultate za zgodovino, estetiko, akustiko, sociologijo, psihologijo, pedagogiko, filozofijo, teorijo glasbe in glasbeno folkloristiko. Pri nas pa kakor da ni bilo teh potreb. Le tu in tam so se pokazali nekateri utrinki (Mantuani, Vurnik, Marolt). Ti pa še zdaleč niso dali in niso mogli dati rezultatov, kakršni bi v resnici bili potrebni. Zato brez tehničnih pogojev tudi razvojno niso mogli razločneje in uspešneje učinkovati.

Potrebe pa so bile čedalje večje in so zahtevale rešitev. Ta seveda ni bila mogoča v trenutku, ampak je bilo treba k njej pristopati postopno. Kazala se je in se kaže v nekaj razvojnih fazah.

Prvo označuje izobraževanje muzikološkega naraščaja, ki je dobilo osnovno možnost z oddelkom za glasbeno zgodovino na ljubljanski Akademiji za glasbo. Sprva je bilo zasnovano na širši podlagi v treh smereh leta 1946 in je zajelo zgodovino glasbe, folkloristiko in teorijo glasbene vzgoje. Vendar čas še ni bil dozorel za tako širok načrt, zato se je delo v praksi omejilo na zgodovino glasbe in je dalo pozitivne rezultate. Postopno so se oblikovali pedagoški delavci, a tudi taki, ki bi bili

sposobni za sistematično znanstveno delo, če bi imeli na voljo ustrezne tehnične pogoje.

V drugi razvojni fazi se je osnoval oddelek za muzikologijo in v njegovem okviru katedra za zgodovino starejše svetovne glasbe in katedra za zgodovino slovanske in novejše svetovne glasbe na filozofski fakulteti univerze v Ljubljani (1962). S tem se je ureditev muzikološkega študija uravnala tako kot drugod na raznih tujih univerzah, obenem pa je ta študij dobil trdno osnovo za končni cilj, za razvijanje muzikoloških delavcev na stopnjo, ki omogoča samostojno znanstveno delo in ima za ta namen tudi potrebne tehnične pogoje.

Po drugi svetovni vojni so se razmere za razvoj glasbene znanosti na Slovenskem v primerjavi s preteklostjo korenito spremenile. To kažejo že prizadevanja za izobraževanje muzikološkega naraščaja. Nadalje je to razvidno iz uvedbe umetnostne vzgoje v višje razrede gimnazij, ki sicer še dolgo ni rešena, kakor bi bilo treba, a zanjo je reforma storila vsaj prvi korak. Tudi naziranje o tem, ali je in koliko je potrebna slovenski kulturi muzikologija, se je spremenilo. Na temelju dosedanjih rezultatov in spoznanj je postalo jasno, da je tudi ta znanstvena veja neobhodno potrebna, ki ji je treba posvetiti pozornost in razvojno pomoč.

V teh prizadevanjih pa je ostalo nekaj popolnoma nerešeno: vprašanje ustreznega tiska, v katerem bi mladi ljudje mogli objavljati svoje prispevke, ki po obsegu in značaju niso za samostojno publikacijo in bi s tem za svoje znanstveno delo dobili tudi spodbudo. Dosedanji in sedanji slovenski in tudi jugoslovanski glasbeni revialni tisk v tej smeri ni nudil in ne nudi dovolj. Zato je bilo že dlje časa živo vprašanje posebne revije, ki bi bila namenjena objavljanju muzikoloških razprav. Tudi to pa zaradi materialnih in drugih tehničnih objektivnih težav še ni mogoče realizirati tako, kot so to storili v raznih tujih kulturah.

Tako se kot najbolj realen kaže v tej razvojni stopnji Muzikološki zbornik, ki bo skušal zadostiti prvim in temeljnim potrebam. Njegov namen je in bo objavljanje znanstvenih prispevkov vseh in predvsem mladih slovenskih muzikologov. K sodelovanju bo pritegnil tudi muzikologe drugih narodnosti na področju naše države in izven nje, kolikor bi njihovi prispevki sodelovali v realizaciji njegovih ciljev.

Seveda bo težišče Muzikološkega zbornika na prispevkih k zgodovini slovanske glasbe. Vsak narod si mora namreč sam oskrbeti zgodovino lastne nacionalne glasbene kulture, ki naj bo dostopna spoznavanju na domačih tleh in naj postane sestavni del zgodovine svetovne glasbe. V tej smeri smo storili Slovenci doslej razmeroma malo. Zato ni čudno, da smo v mednarodnem okviru s te strani malo znani. Krivda za to je naša in naša dolžnost je, da popravimo, kar smo zamudili. Muzikološki zbornik lahko k temu marsikaj prispeva z razpravami in tudi s povzetki vsebine posameznih razprav v tujem jeziku, ki naj omogočijo večjo dostopnost rezultatov naših raziskovanj tujemu bralcu.

Muzikološki zbornik bo upošteval tudi izvirne prispevke s področja zgodovine drugih slovanskih glasbenih kultur, zgodovine glasbe nasploh in drugih muzikoloških disciplin. Njegova naloga je, da pospešuje razvoj

vseh muzikoloških disciplin, v katerih smo Slovenci v primerjavi z dosežki drugod v zaostanku. Naša dolžnost je, da z vsemi sredstvi pomagamo, da se povsod čimprej približamo in tudi vzpnemo na kvaliteto in kvantiteto, na katerih je muzikologija drugod, kjer je dosegla razcvet in se izenačila z rezultati drugih znanstvenih disciplin. Ta vidik velja tudi za vzporeditev slovenske muzikologije z znanostjo nasploh v slovenskem in svetovnem merilu. Naloge in cilji so obsežni in visoki. Uresničevati jih bo treba postopno in skupaj z vsemi drugimi prizadevanji, ki se kažejo ali se še bodo morali pojaviti na področju slovenske muzikologije. Pričujoči zvezek je izhodišče in naj bo dokaz prizadevanj sodobne slovenske muzikološke generacije in njene trdne volje, da uresničimo postopno to, za kar v preteklosti ni bilo priložnosti. Skladu SRS za pospeševanje založniške, časopisne, knjigotrške in tiskarske dejavnosti velja zahvala, da je s subvencijo omogočil izdajo prvega zvezka Muzikološkega zbornika in želja, da omogoči tudi njegovo vedno obsežnejše in popolnejše nadaljevanje, Društvu slovenskih skladateljev pa zahvala za razumevanje, ki ga je pokazalo za uresničitev pričujočega zvezka.

Dragotin Cvetko